

SKILLS FOR FREEDOM

PROJECTREFERENTIE 2015-1-IT02-KA204-015070

INTELLECTUEEL RENDEMENT 1

**Gemeenschappelijk Europees Kader voor
vaardigheden die ontwikkeld worden door
gevangenen in de kunsten en/of met theater**

BESTUURSRAPPORTAGE

Vorbereid door

Alina Doroch, MA, SSW CB – POLEN

SKILLS FOR FREEDOM PROJECT REFERENCE 2015-1-IT02-KA204-015070

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

INHOUDTAFEL

Inleiding	3
Deel I. Onderzoeksmethoden in het project Skills for Freedom.....	3
Deel II Rapporten van partners van het project	5
A.1. Studie van bestaande modellen.....	5
A.1.1. Onderzoeksprojecten en soortgelijke ervaringen gesteund door landen van de EU in vergelijking modellen en ervaringen van landen buiten de EU en Noord-Amerika.....	6
A.1.2 Onderzoek op systemen voor validatie en certificering van de gekozen vaardigheden. Analyse van de aanpasbaarheid van dergelijke systemen voor gevangenen.....	7
A.1.3 Studie van systemen voor reïntegratie van gevangenen en de toepasbaarheid van dergelijke modellen.....	8
Deel III A2 Observaties op het werkveld binnen de contexten van de verschillende partners. Bevestigingen van de partners.....	10
A.2.1 Het onderzoek en het verzamelen van gegevens van de geselecteerde lokale deelnemers. Enquetes van gevangenen en operatoren.....	10
Deel IV Resultaten van enquetes – een uitgebreide samenvatting.....	12
Deel V A3 Een kader voor vaardigheden – Analyse en definities.....	12
A3.1 Analyse van eerder verzamelde gegevens	12
A3.2 Analyse van de zachte en harde vaardigheden in gerelateerde jobs aan theater.....	12
A3.2.1 Vergelijking van de zachte vaardigheden in verschillende jobs.....	13
A3.2.2 Formeel vs. niet-formeel onderwijs.....	13
Conclusies	13

GLBAAL SAMENVATTEND RAPPORT

Inleiding

Dit rapport is ontwikkeld als het Globaal Rapport waarin de conclusies beschreven worden van het **Project SKILLS FOR FREEDOM – het INTELLECTUEEL RENDEMENT 1**. Het hele project wordt gerealiseerd binnen het kader van het **Gemeenschappelijk Europees Kader voor vaardigheden die ontwikkeld worden door gevangenen in de Kunsten en/of theater**. De ontwikkeling van dit bestuursrapport heeft als doelstelling de analyse van de ter beschikking gestelde informatie van de deelnemende partners en het aanreiken van enkele conclusies binnen het onderzoeksdomein van dit project.

De doelstelling van dit project is het verzamelen van informatie over de vaardigheden die gevangenen bezitten en ontwikkelen tijdens de strafuitvoering in de landen die deelnemen aan dit project. Het partnerschap heeft hierbij bijzondere aandacht voor alle mogelijke vaardigheden binnen de Kunsten. Bovendien, willen de onderzoekers de focus leggen op de formele en niet-formele onderwijstrajecten die ter beschikking zijn voor gevangenen binnen de muren van penitentiaire centra en tevens de instanties die verantwoordelijk zijn voor de organisatie van deze trajecten.

De auteurs van dit rapport komen uit de deelnemende landen van het partnerschap m.n. Italië, Turkije, Cyprus, Duitsland, Bulgarije, Polen, België and Spanje, waarbij iedereen een substantiële bijdrage levert aan de realisatie van de definitieve versie van het Globaal Rapport.

Het Globaal Rapport bestaat uit vijf delen waarbij elke deel uitgewerkt wordt door de respectievelijke deelnemende landen in dit project.

Deel I legt de focus op de onderzoeksmethoden die gebruikt worden in de ontwikkeling van het rapport, wat is uitgewerkt door de Poolse partner. Deel II bestaat uit een bijdrage van elke partner met informatie over de bestaande modellen die gebruikt worden in hun land en in andere landen die een voorbeeldfunctie hebben. Deel III geeft een samenvatting van de rapporten van de partners uitgewerkt door de Poolse partner. Deel IV behandelt de observaties op het werkveld van elke projectpartner. Deel V geeft een volledige samenvatting van de aangeleverde resultaten wat tevens uitgeschreven is door de Poolse partner. Het laatste deel, Deel VI, ook voorbereid door de Poolse partner, omvat een analyse en definiëring van het Kader van Vaardigheden inclusief de definitieve conclusies van het Rapport.

Het Globaal Rapport is beschikbaar in het Engels, zodat de voorgestelde inhoud duidelijk en gemakkelijk toegankelijk zijn voor iedereen die geïnteresseerd is in dit onderzoeksdomein. Desondanks, met de wetenschap dat de volledige versie een zéér uitgebreid rapport is, kan het voor sommige lezers onmoedigd zijn om het hele werk te lezen,

waarvoor dit bestuursrapport een verkorte versie is die de kern van het onderzoek weergeeft. Desondanks, voor deze belangstellenden die het volledige Globale Rapport willen lezen, kunnen dit terugvinden via de link http://www.cb.szczecin.pl/wp-content/uploads/2016/07/SKILLS-FOR-FREEDOM-GLOBAL-REPORT-FOR-THE-IO_1_FINAL-VERSION_11.09.2016.pdf. Het bestuursrapport zal vertaald worden in alle nationale talen van de partners van dit project, wat interessant kan zijn gegeven de aanbevelingen naar de nationale organisaties die verantwoordelijk zijn voor het verzorgen van het onderwijs in de penitentiaire centra en hiermee de gevangenen de kans te geven om hun zachte en harde vaardigheden te verbeteren in voorbereiding van hun terugkeer naar de samenleving.

DEEL I Onderzoeksmethoden in het project Skills for Freedom

De inleiding geeft een inzicht in de voornaamste onderzoeksvraag van het project, m.n. welke methoden en instrumenten bestaan er om vaardigheden te evalueren, met in het bijzonder de vaardigheden in het brede spectrum van de Kunsten die gevangenen bezitten tijdens hun straf tijd. Het project wil ook ingaan op de trajecten die men kan organiseren voor gevangenen om hen nieuwe vaardigheden te laten verwerven tijdens de straf tijd. De mogelijkheden voor verwerven van nieuwe vaardigheden wordt vergroot met alternatieve trajecten bovenop diegene die verworven kunnen worden door het regulier onderwijs, wat gevangenen nieuwe perspectieven en kansen geeft voor een betere toekomst.

Dit luik van het onderzoek is cruciaal door het feit dat het de nadruk legt op het belang van herkennen van vaardigheden die gevangenen al bezitten voordat ze enige vorm van onderwijs hebben gekregen, ongeacht de aard van hun vaardigheden, intellectueel niveau, interesses en cognitieve noden. Dit uitgangspunt is van fundamenteel belang aangezien er veel factoren een invloed kunnen hebben op de perspectieven van gevangenen bij het zoeken naar de juiste vaardigheden en kennis die hun toekomst kunnen verbeteren.

De voorgaande ervaringen in het formeel onderwijs van gevangenen beïnvloeden de impact van het aanbod binnen de gevangenis muren. De kennis en vaardigheden die gevangenen hebben gedurende hun verblijf in de penitentiaire centra moeten bepalend zijn voor de planning en verloop van dit project. Los van deze gegevens, moet de informatie uit de kringen van leugens, criminaliteit, alcoholisme, druggebruik of mensen met een verleden in de misdaad vooraf zorgvuldig nagekeken worden aangezien ze een bepalende factor zijn in het onderzoek. Volgens de onderzoekers moeten het aantal deelnemende gevangenen en het type van gevangenis – gesloten of open centrum – bepalende factoren zijn voor de betrokken partners in deze studie.

Op basis van al deze gegevens is het mogelijk om keuzes te maken in de onderzoeksonderwerpen en te beslissen over welke methoden, technieken en instrumenten er moeten gebruikt worden voor dit onderzoek. Voor het verzamelen van alle gegevens hebben de onderzoekers gekozen enquetes met twee verschillende vragenlijsten – één voor leerkrachten & ondersteuners en één voor de gevangenen.

Ondanks het feit dat de gebruikte enquêtes dezelfde zijn bij alle partners en toegepaste worden bij dezelfde doelgroepen, kan men veronderstellen dat de resultaten en conclusies verschillen opleveren. Deze zijn toe te schrijven aan de verschillende omstandigheden waaronder het onderzoek wordt gevoerd.

Beide vragenlijsten van het Globaal Rapport zijn gedetailleerd opgesteld, waardoor het mogelijk wordt voor de onderzoekers om nauwkeurige en betrouwbare informatie te krijgen van de respondenten. Hierdoor komt men tot een grondig rapport dat een duidelijk beeld geeft over de huidige toestand in de gevangenissen in de landen van de projectpartners. Tevens krijgt men een overzicht van het educatief aanbod voor gevangenen en ex-gevangenen zowel in formeel, non-formeel als informeel leren. Het onderzoek legt de focus op het educatief aanbod in functie van rehabilitatie en voorbereiding tot terugkeer in de samenleving.

DEEL II Rapporten van partners van het project

Dit onderdeel van het rapport bevat belangrijke gegevens die aangeleverd zijn door de projectpartners zelf. Het is een lijvig onderdeel aangezien het de huidige toestand in de gevangenissen beschrijft bij de respectievelijke projectpartners zelf. Tevens geeft dit onderdeel een overzicht van goede praktijken in andere landen.

Dit onderdeel is opgebouwd met gegevens van de onderzoekers die door hen aangereikt zijn van verschillende officiële documenten die een volledig beeld geven van de huidige situatie in de gevangenissen van de landen van de deelnemende partners.

De individuele rapporten worden ontwikkeld volgens het onderstaande schema:

- **A.1.** Studie van de bestaande modellen.
- **A1.1.** Onderzoek over projecten en gelijkaardige ervaringen ondersteund in de EU landen met vergelijking tegenover andere modellen in niet EU en Noord Amerikaanse landen.
- **A1.2.** Onderzoek op systemen voor validatie en certificering van de gekozen vaardigheden. Een analyse maken van de toepasbaarheid van deze systemen bij gevangenen.
- **A.1.3.** Studie van systemen voor reïntegratie van gevangenen en de toepasbaarheid van deze modellen.

A.1 Studie van de bestaande modellen

Elke partner geeft informatie over de bestaande modellen m.b.t. het gevangeniswezen van het betrokken land zoals o.a. het type gevangenis, het aantal gevangenen in detentie, de heersende maatregelen, de mogelijkheden om onderwijs te volgen op verschillende niveau's net vormen van validatie en certificering.

Aangezien alle gedetailleerde rapporten samengebracht zijn in het Globaal Rapport, kan men onderstaande korte beschrijving geven van de betrokken landen:

- **Italië** – uit de aangeleverde gegevens blijkt dat de gevangenen over het algemeen cursussen en trainingen als waardevol ervaren. Deze kunnen in formeel of niet-formeel onderwijs worden aangeboden als een kans voor zelfontwikkeling;
- **Bulgarije** – de onderzoekers stellen vast dat – afhankelijk van de straf van de gevangene – er jaarlijks een individueel plan voor sociale en herstelactiviteiten op maat van de gevangenen wordt opgemaakt. Het doel van deze activiteiten is o.a. het herstel en aanleren van vaardigheden en kennis welke de gevangenen zal ondersteunen in hun wettelijk en legaal verblijf in de samenleving.
- **Turkije** – ondanks de wettelijke bepalingen die ontwikkeld zijn om de basisvaardigheden van gevangenen en ex-gevangenen aan te leren in de gevangenissen, stelt men een lage deelname vast aan de lessen wat het project minder efficiënt maakt dan verwacht.
- **België & Estland** – Beide landen stellen hun gegevens voor over het aantal gevangenen die deelnemen aan de lessen in formeel en informeel onderwijs (incl resultaten) tot 1 oktober 2013. Hiernaast worden er gegevens aangeleverd over het civiel effect van de studiebewijzen in beide landen, de verschillende programma's, de instrumenten voor het motiveren van gedetineerden, de relaties met de onderwijsinstellingen buiten de gevangensmuren, de mogelijke negatieve impact vanuit het ondersteunend personeel op de lessen, de wijze van werving van leerkrachten, de vormen van pedagogische begeleiding en de training van nieuwe leerkrachten (incl de penitentiaire centra)
- **Polen** – De doelstelling van het onderwijs aan gedetineerden binnen de gevangensmuren is het faciliteren van de gevangenen bij hun herstel en integratie in de samenleving. Er zijn drie types van gevangenissen (gesloten, half-open en open) en het onderwijs kan gerealiseerd worden op het niveau van basiseducatie, secundair onderwijs, beroepsonderwijs en het hoger onderwijs. Buiten het regulier onderwijs hebben gevangenen toegang tot kunstonderwijs (schilderen, grafiek en theater). Tevens kunnen gevangenen uit vrije wil kiezen (er is geen verplichting voor het Poolse wetgeving) voor het vinden van werk, zowel binnen als buiten de gevangenis. Belangrijk hierbij is het feit dat de certificaten niet gerelateerd zijn aan hun verblijf in de gevangenis.
- **Duitsland** – Het doel van het penitentiair system is het voorbereiden van de gevangenen in hun terugkeer in de samenleving. In sommige gevangenissen wordt het beroepsgericht

onderwijs gerealiseerd oor werk gerelateerde activiteiten. Enkele andere beroepsgerichte opleidingen maken deel uit van de penitentiaire dienstverlening. Hierdoor leert de cursist de theorie uit het leslokaal te gebruiken in de praktijk tijdens de uitvoering van het werk. Ze kunnen ook artistieke cursussen volgen zowel bij amateurs als bij professionelen. Deze klassen worden gewaardeerd voor hun therapeutische waarde.

- **Cyprus** – de centrale gevangenis van Nicosia biedt onderwijsprogramma's aan voor gevangenen (zowel formeel als informeel) en verschillende sporten & kunstopleidingen. Veroordeelden kunnen zich ook voorbereiden voor examens en hierdoor studiebewijzen behalen. De verworven competenties kunnen ze helpen om te reintegreren in de samenleving.

A1.1 Onderzoek over projecten en gelijkaardige ervaringen ondersteund in de EU landen met vergelijking tegenover andere modellen in niet EU en Noord Amerikaanse landen.

Aanvullende informatie over bestaande modellen voor penitentiaire centra leverde de volgende landen op:

- De Verenigde Staten van Amerika
- Canada
- België, Spanje en Turkije
- Mongolië
- Duitsland en Litouwen
- Roemenië

Ondanks het feit dat de realisatie van educatieve programma's in de hierboven genoemde landen substantieel verschillen, rekening houdende met de diversiteit in mogelijkheden en omgeving, kan men stellen dat ze allemaal het gemeenschappelijke doel hebben om mogelijkheden voor gevangenen te realiseren om tijdens de straftijd opleidingen te kunnen volgen om een succesvolle reïntegratie in de samenleving mogelijk te maken.

A1.2 Onderzoek op systemen voor validatie en certificering van de gekozen vaardigheden. Een analyse maken van de toepasbaarheid van deze systemen bij gevangenen.

Italië – Het proces voor certificering van verworven competenties uit non-formeel en informeel leren bestaat uit drie fasen m.n. identificatie, validatie door twee partijen evaluatie en certificering (derde partij evaluatie). Het certificeren van non-formeel leren is recent geïntroduceerd in Italië en moet nog verder uitgewerkt worden. Ter afsluiting van dit proces, als de regionale systemen hun werk correct uitvoeren, zal de gevangene het certificaat kunnen

ontvangen van de bevoegde instanties en de bijbehorende kwalificaties. Het formele traject wordt aangeboden, maar zelfde voor artistieke activiteiten.

Bulgarije – De gevangenen hebben de toegang tot onderwijs (basiseducatie, secundair onderwijs, hoger onderwijs) en de bijbehorende kwalificaties, maar motivatie is de kern van het verhaal. Ze kunnen deelnemen in creatieve en culturele activiteiten. Voor diegene die al professionele kwalificaties heeft zijn er kansen om andere vaardigheden te leren en gebruik te maken van de mogelijkheden tot herscholing.

Turkije – Uit dit rapport kan men besluiten dat gevangenen deel kunnen nemen aan opleidingen in beroepsgericht volwassenenonderwijs zoals computerklassen, modern talen, voeding, kindercare, fotografie, kunstopleidingen (dans, muziek, theater en pottenbakken), basiseducatie, of afstandslernen. De toegewezen certificering is hetzelfde binnen als buiten de gevangenis en de verworven vaardigheden worden erkend op de arbeidsmarkt, zowel in Turkije als in andere landen waar Europass wordt gebruikt. Toch is het moeilijk voor gevangenen om te werken in andere landen van Europa omdat Turkije geen lid is van de EU.

België – Volgens de onderzoekers is de grootste uitdaging voor de centra voor volwassenenonderwijs die betrekken zijn bij het onderwijs aan gedetineerden, de lage certificeringsgraad o.a. door transfers of aanbod van werk van gevangenen tijdens de opleiding waardoor ze stoppen met hun traject. De cursussen en opleidingen worden afgesloten met het behalen van certificaten en diploma's. Deze certificaten en diploma's die gebonden zijn aan leerplannen, worden op dezelfde manier aangeboden als buiten de gevangenis en erkend door de Overheid.

Polen – De gevangenen hebben toegang tot verschillende soorten opleidingen of begeleiding met als doel het verhogen van de kwalificaties. Toch met men vaststellen dat de realiteit niet zo positief is. Praktijksessies en handenarbeid zijn erg populair bij de veroordeelden, maar niet iedereen participeert in dit aanbod. Theater is het populairste. Het civiel effect van de behaalde studiebewijzen is dezelfde als diegene die behaald kunnen worden buiten de gevangenis. Toch moet men vaststellen dat de cursisten met een strafblad meer problemen hebben met het vinden van werk.

Mongolië – Volgens het rapport hebben gevangenen mogelijkheden om onderwijs te volgen op alle niveau's. De vaardigheden die verworven worden in de Kunsten, zoals schilderen, zijn belangrijke instrumenten in het rehabilitatieproces.

Cyprus – De gevangenen hebben de mogelijkheid om te starten met technische opleidingen (geen basiseducatie of secundair onderwijs) en kunnen instappen in een traject van afstandslernen voor het behalen van de bachelordiploma of het equivalent hiervan.

Griekenland – De gevangenen krijgen divers educatief aanbod. Ze kunnen ook instappen in het tweedekansonderwijs in de gemeente als er geen soortgelijk initiatief bestaat in de

gevangenis. De centra voor volwassenenonderwijs bieden basiseducatie aan voor alle gevangenen.

A.1.3 Studie van systemen voor reïntegratie van gevangenen en de toepasbaarheid van deze modellen.

Dit onderdeel van het rapport behandelt de trajecten binnen de gevangensmuren bij de deelnemende landen die opgezet zijn om de integratie van gedetineerden te verbeteren door verschillende educatieve trajecten in de Kunsten.

Italië – De gevangenen kunnen instappen in opleidingen op het niveau van de basiseducatie, secundair onderwijs, beroepsonderwijs, universitair onderwijs, taalonderwijs en sportklassen. Daarenboven zijn workshops voor gevangenen voor ontwikkeling van hun artistieke vaardigheden, o.a. verschillende vormen van schrijf- en acteerklassen, zéér nuttig voor hun sociale reïntegratie binnen de gevangensmuren.

Bulgarije – Aangezien het hoofddoel van het werk van beambten binnen de gevangenis preventie en het resocialiseren van gedetineerden is, wordt hierop een divers aanbod van educatieve, professionele en artistieke trajecten aangeboden aan de gevangenen. De onderzoekers stellen vast dat de gevangenen hiervan gebruik maken om vaardigheden te ontwikkelen die nuttig kunnen zijn in hun leven na detentie. Het is moeilijk om het rendement van deze opleidingen te bepalen aangezien mate reïntegratie niet gemeten wordt. De waarde van dit aanbod wordt erkend, maar er worden te weinig financiële middelen toegekend aan deze initiatieven door het Bulgaarse gevangeniswezen.

Turkije – De beroepsgerichte en technische opleidingen worden georganiseerd met als doel om de gevangenen zichzelf te laten ontwikkelen, de noden in te vullen van de arbeidsmarkt en ze toe te leiden naar werk. Educatieve trajecten en trainingen in de gevangenis worden opgedeeld in 3 groepen m.n. geletterdheids cursussen, formeel leren (open school voor secundair onderwijs, open universiteit en hogeschool met afstandslernen) en formeel hoger onderwijs. Volgens het rapport reduceren de resultaten van het onderwijs aan gedetineerden het recedivisme aanzienlijk en verhoogt het de perspectieven voor tewerkstelling.

België, Spanje & Turkije – De volgende vergelijking van de penitentiaire systemen van deze drie landen heeft geleid tot de volgende conclusies. Onderwijs aan gedetineerden genereert verschillende positieve effecten door het feit dat het een reeks van leermogelijkheden oplevert door de gevangenen meer keuzes te geven. Deze uitzonderlijke niche is een uitdaging voor de traditionele systemen voor innovatie in programmatie en methoden. Uiteindelijk geeft dit specifiek aanbod kansen aan de gevangenen voor zich voor te bereiden naar het leven na de strafuitvoering.

De onderzoekers stellen vast dat er enkele werkpunten bestaan in deze niche zoals het feit dat niet officiële instellingen en niet gereguleerde aanbodesverstrekkers van volwassenenonderwijs (dikwijls onderdelen van instellingen en/of deelcampussen) hier actief zijn die buiten het officiële nationale kwaliteitskaders blijven en niet interne of externe gemonitord worden.

Tevens zijn problemen m.b.t. de veiligheid toe te schrijven aan het gebrek aan beschikbare informatie over de betrokken kandidaat-cursist. De onderzoekers besluiten uit het gegeven dat er grote verschillen bestaan in de penitentiaire centra, de praktische uitwerking van de opleidingen flexibel en aangepast moeten zijn aan de noden van elke partner.

Polen – Er bestaan educatieve trajecten en andere vormen van activiteiten die uitgevoerd worden binnen de penitentiaire centra in het kader van reïntegratie en rehabilitatie van gevangenen. Onderwijs wordt uitgevoerd op alle niveau's waaronder basiseducatie, secundair onderwijs, hoger onderwijs, beroepsgericht onderwijs en post-secundair onderwijs. Tevens kunnen gevangenen deelnemen aan het onderwijs buiten de gevangensmuren. Men kiest voor een benadering waarbij de begeleiding van het rehabiliteringsproces en verhoging van de kansen op werk versterkt worden door de deelname van de gevangenen aan vrijwilligers en artistieke activiteiten. Ondanks het feit dat deze projecten slechts op dit moment op beperkte schaal georganiseerd worden, stijgt het aantal deelnemers elk jaar. Men moet hierbij benadrukken dat zowel de passieve deelname aan de activiteiten (vb deelnemen als toeschouwer) als de actieve deelname (vb acteur) een belangrijke rol spelen bij het verbeteren van de sociale vaardigheden van de gevangenen.

Duitsland & Litouwen – Uit de resultaten van het rapport m.b.t. de Duitse situaties in de gevangensissen blijkt dat de samenwerking tussen onderwijs en de Kunsten als gunstig wordt ervaren door zowel de gevangenen als de leerkrachten/artisten. De deelname aan de activiteiten geeft de kans aan de gedetineerden om de nodige vaardigheden voor het gewone leven te verwerven en heeft tevens een therapeutisch effect. Desondanks zijn er enkele kritische opmerkingen vanuit de hoek van de mensen die dagdagelijks werken met gevangenen. In Duitsland blijkt dat door het gebrek aan capaciteit in begeleiders voor deze artistieke projecten, deze initiatieven slechts beperkt kunnen georganiseerd worden in de gevangensissen. Deze opmerking wordt ook door de partners in Litouwen gegeven.

Cyprus – De gevangenen hebben toegang tot de educatieve trajecten die georganiseerd worden met hulp van leerkrachten die bezoldigd worden door het Departement Onderwijs, privé-partners, staatsuniversiteiten of NGO's. Het educatieve traject kan georganiseerd door het formeel of non-formeel onderwijs binnen de gevangensmuren. In dit onderwijsaanbod verwerven de gevangenen competenties in de domeinen van de Kunsten (theater, muziek, kunst, handwerk, dans e.a.) door het leren van anderen, zowel in de gevangenis als er buiten eens men uit de straf tijd is. Het is moeilijk om de graad van reïntegratie te meten gegeven het feit dat er geen diensten voor probatie bestaan en geen ondersteuning voor gevangenen na de straf tijd.

Griekenland – De gevangenen krijgen diverse mogelijkheden voor het verwerven van vaardigheden die nuttig kunnen zijn voor hun leven na detentie. Soms krijgen gedetineerden dan kans om te gaan studeren buiten de gevangenis wat een bijkomend voordeel kan zijn voor het leren van de gewenste vaardigheden.

DEEL III A2 Observaties op het werkveld binnen de contexten van de verschillende partners. Bevragingen van de partners.

A.2.1 Het onderzoek en het verzamelen van gegevens van de geselecteerde lokale deelnemers. Enquetes van gevangenen en operatoren.

Italië – Het onderzoek werd uitgevoerd bij 36 gevangenen. Een belangrijk aantal respondenten had de kans voor deelname aan het onderwijs een gedetineerden (63,89%), het leren van een nieuwe job (47,22%) en verwerving van nieuwe vaardigheden (55,56%). Uit deze enquête blijkt dat de deelname aan deze cursussen het toelaat aan de gevangenen om de gewenste vaardigheden te verwerven zoals het werken in een team/samenwerken (52,78%) en je beter te kunnen uitdrukken over je gevoelens en gezondheid (27,78%). Tevens blijkt een groot gedeelte van de respondenten (80,65%) de wil uit te drukken om nieuwe vaardigheden te verwerven (job-georiënteerde vaardigheden, kunstenaarschap, artistieke vaardigheden) en deel te nemen in projecten om ze aan geleerd te krijgen (86,11%).

Uit de enquête voor operatoren blijkt dat de veel gevangenen toegang hebben tot het onderwijs (93,94%), het leren van nieuwe (78,79%), het verwerven van nieuwe vaardigheden (81,82%) en actief deel te nemen op het domein van de Kunsten (84,85%). Hoewel vele deelnemers van hun sceptisch zijn over hun kansen voor het vinden van werk na de straf tijd met de nieuw verworven vaardigheden (63,64%), toch heeft een kleine groep een positieve kijk op de toekomst (27,27%). Volgens de operatoren zijn de activiteiten zoals deelnemen aan theater uitvoeringen (87,88%), lezingen (87,88%), tekenen en schilderen (78,79%) het populairste bij de gevangenen.

Duitsland – Bij dit onderzoek werden 30 gevangenen (5 gevangenis) van verschillende leeftijdsgroepen betrokken, zowel vanuit open als gesloten penitentiaire centra. De respondenten zijn over het algemeen positief over de kansen die hen geboden worden voor deelname in educatieve trajecten (80%), het leren van een nieuwe job (80%), het verwerven van nieuwe vaardigheden (83%) en de positieve invloed van nieuwe vaardigheden op hun leven in de gevangenis (73,3%). Een belangrijk aantal (70%) van de respondenten geven uiting aan hun wil om nieuwe vaardigheden te leren en deel te nemen in project gekoppeld aan vaardigheidsleren (90%).

Uit de enquête voor operatoren komen gelijkaardige resultaten naar voor m.b.t. de toegang tot de educatieve trajecten (86,6%), het leren van een nieuwe job (56,7%), verwerven van nieuwe artistieke vaardigheden (80%), een positief gevoel over het vinden van werk na de straf tijd (93,4%) en de wens om deel te nemen aan projecten die gekoppeld zijn aan vaardigheidsleren (90%), hoewel meer dan 60% het moeilijk vindt om te duiden waar de nieuwe sociale vaardigheden en artistieke competenties hen zouden kunnen helpen buiten de gevangenis muren.

Bulgarije – De deelname aan de enquête vindt plaats op vrijwillige basis waarop 59 gevangenen (44 mannen) zich aanmelden in een gesloten gevangenis. De resultaten van de enquête van de respondenten verschillen aanzienlijk van de enquête van de operatoren. De observaties van de operatoren die met de gevangenen werken (35) over de mogelijkheden voor het instappen in educatieve trajecten, het leren van een nieuwe job, verwerven van nieuwe vaardigheden in de Kunsten, zijn veel hoger dan deze van de gevangenen zelf.

Turkije – Bij de enquête worden 30 gevangenen betrokken (3 gevangenis) waarvan de meeste mannelijke veroordeelden zijn (93%). In vergelijking met de resultaten in de Bulgaarse gevangenis blijken de gevangenen zelf meer kritisch te zijn op hun educatieve mogelijkheden en het nut van de vaardigheden die ze verwerven, dit afgezet tegen de operatoren die zich in hun enquête uitspreken (deze schatten ze veel hoger in).

België – Deze enquête heeft het grootste aantal deelnemende gevangenen -86 (3 gevangenen), die allemaal mannen zijn. De antwoorden van de respondenten over hun educatieve mogelijkheden en verworven vaardigheden zijn veelal positief. Tevens is de perceptie positief over de wijze waarop de nieuwe vaardigheden de kwaliteit van hun leven kan verbeteren in de gevangenis. De reactie van de operatoren (17 specialisten die in de gevangenis werken) zijn gelijkaardig positief.

Cyprus – 30 gevangenen die deelnemen aan de enquête ervaren een grote mogelijkheid om deel te nemen aan het educatief aanbod, veel mogelijkheden voor het leren van een nieuwe job en veel kansen om nieuwe vaardigheden te leren op het domein van de Kunsten. Ze ervaren dat de nieuw verworven vaardigheden een positief effect hebben op hun dagdagelijks leven tijdens de strafperiode en dat sociale vaardigheden zoals het samenwerken in een team een voordeel bieden. De operatoren (5) zijn zeer positief over de kansen op onderwijs voor de gevangenen, waarbij ze slechts op 1 punt verschillen van mening, m.n. dat 4 van hen overtuigd zijn dat de nieuwe vaardigheden geen verbetering overleveren voor de gevangenen hun situatie binnen en buiten de gevangenis. Het is wel interessant dat alle geïnterviewde gevangenen hun bereidheid tonen in het participeren in project gerelateerde vaardigheidsontwikkeling.

Polen – De enquête wordt uitgevoerd in een streng bewaakte gevangenis met een inbreng van 35 gevangenen. De houding van de gevangenen tegenover het educatief aanbod is over het algemeen positief, hoewel de vragen over het verwerven van nieuwe vaardigheden in de Kunsten of het leren samenwerken in een team een lage score krijgen. Tevens zijn de gevangenen niet optimistisch over de vaardigheden die hun dagdagelijks leven zou verbeteren tijdens de strafperiode. Vervolgens drukken slechts 28,567% hun interesse uit voor de projecten in relatie tot het ontwikkelen van hun vaardigheden. De resultaten die door de onderzoekers worden voorgesteld van de operatoren (28) zijn zéér verschillend, m.n. zij ervaren dat het educatief aanbod als zéér waardevol voor de gevangenen. Met betrekking tot de verworven vaardigheden ervaren zij weer het aanbod als zeer waardevol in tegenstelling tot de gevangenen zelf.

DEEL IV Resultaten van de enquête – een uitgebreide samenvatting

De uitgevoerde onderzoek betreft 306 gevangenen en 178 operatoren bij de enquête waarbij de volgende conclusies kunnen getrokken worden in relatie tot de effecten van het leren van nieuwe vaardigheden bij gevangenen.

- **Deelnemende gevangenen naar plaats van verblijf** - Italië (36), Duitsland (30), Bulgarije (59), Turkije (30), België (86), Polen (35), Cyprus (30).
- **Deelnemende gevangenen naar geslacht** - vrouwen 32(10,24%), mannen 273 (89,21%).
- **Deelnemende gevangenen naar leeftijd** - 18-30 (107/34,24%); 31-50 (151/ 48,32%); 50> (48/15,36%).
- **Deelnemende gevangenen naar land van herkomst** – De Bulgaarse nationaliteit kwam het meest voor (67)
- **Types van gevangnissen** - gesloten (279 gevangenen/91,17%); open – 27 (8,82%)
- **Deelnemende gevangenen naar scholingsgraad** - Turkije and Bulgarije hebben hebben het laagst aantal gevangenen die met een zekere scholingsgraad.
- **Evaluatie van de educatieve kansen in de gevangnissen** –Turkije, Bulgarije en Polen evalueren hun educatieve kansen niet zo hoog als bij de andere partnerlanden.
- **Deelnemende gevangenen naar huwelijksstatus** - getrouwd (101/32%), alleenstand/gescheiden (203/64,96%); geen gegevens (2/0,64%).
- **Behaalde vaardigheden door artistiek onderwijs** – leren samenwerken in een team – 117 antwoorden; het versterken van iemand zijn zelfvertrouwen – 70.
- **De bestaande artistieke vaardigheden** - 184 respondenten beantwoorden de vraag positief (ja); 111 (neen); geen gegevens (11).
- **De artistieke vaardigheden van gevangenen en de erkennig ervan door de Overheid** - Cyprus (sociale vaardigheden); Polen (training in praktische vaardigheden); België (artistieke vaardigheden); Turkije (training in praktische vaardigheden); Bulgarije (verschillende nieuwe vaardigheden); Duitsland (verhogen van het niveau van de bestaande diversiteit aan vaardigheden); Italië (praktische professionele vaardigheden en sociale vaardigheden).

DEEL V A3 Een kader voor vaardigheden – analyses en definities

A3.1 Analyse van eerste verzamelde gegevens

Alle rapporten voorzien informatie over de educatieve trajecten in penitentiaire centra die door de partnerlanden gerealiseerd worden met eventuele aanpassingen aan de specifieke situatie. Dit laatste geldt niet alleen voor penitentiaire centra zelf (open, half-open en gesloten gevangnissen), maar ook over de sociale aspecten van de gevangene zoals de leeftijd, huwelijkse staat en scholingsgraad. De antwoorden van de operatoren die dagdagelijks werken met de gevangenen zijn in overeenstemming met de antwoorden van de gedetineerden zelf. De operatoren leggen er de nadruk op dat een educatief traject in de Kunsten de

rehabilitatie van gevangenen gemakkelijker zou maken. De gevangenen zelf daarentegen vinden de sociale vaardigheden het meest gewenst en de vaardigheden voor samenwerken in een team, het naleven van regels en het vermogen om je emoties te beheersen, het meest worden geciteerd.

A3.2 Analyse van de zachte en harde vaardigheden in gerelateerde jobs aan theater

Het zijn deze vaardigheden die door de gevangenen als het meest bruikbaar beschouwen in hun verder leven. Aangezien het hele Skills 4 Freedom project handelt rond projecten i.f.v. de Kunsten, laat de tabel in het rapport een reeks van zachte en harde vaardigheden zien die gerelateerd zijn aan jobs binnen de theaterwereld. Voor elke job bestaan er specifieke kwalificaties die verworven worden door verschillende vormen van onderwijs welke ook opgenomen zijn in de table. Vervolgens, wanneer we de zachte vaardigheden bekijken, blijkt dat ze universeel zijn, aangezien elke sort van job bepaalde vaardigheden nodig heeft om het betrokken werk succesvol te kunnen uitvoeren.

A3.2.1 Vergelijken van zachte vaardigheden in verschillende jobs.

De tabel geeft verschillende jobs weer waaruit blijkt dat steeds dezelfde vaardigheden nodig zijn om deze jobs succesvol uit te voeren. Sommige vaardigheden komen duidelijk naar voor bij de noodzakelijke competenties (kritisch denken – het vermogen om een probleem te analyseren; interpersoonlijke vaardigheden – van vitaal belang bij communicatie met mogelijke leidingsgevende/klanten; vormen van teams – werken met mensen, het delen van taken, samen beslissingen nemen; efficiënt time management – zéér belangrijk bij tijdsdruk; creatief denken, oog hebben voor details, verantwoordelijkheid, motivatie en geduld – elkaar helpen om success te boeken; constructief kritische houding en tevens de kennis van vreemde talen (handig wanneer men met buitenlands klanten moet werken, het zoeken van een job in het buitenland of het zoeken naar informatieve in de vreemde taal).

A3.2.2 Formeel vs. niet-formeel onderwijs.

Uitgaande van de ingeleverde rapporten van de parnters kunnen we besluiten dat de onderwijsvormen aangepast worden aan de omstandigheden waarin de gevangenen leven. Afhankelijk van de regels in de gevangenis en de strafmaat kan het educatief traject soms moeilijk te organiseren zijn, vooral wanneer de realisatie van de workshop ondersteuning nodig heeft van buiten de gevangenis. De penitentiaire instellingen kunnen de gevangenen voorzien van toegang tot het Intenet, waardoor men online en afstandsleren kan aanbieden (tutorials, webinars) weliswaar onder streng toezicht en volgens de vigerende regels. Echter niet alle gevangnissen zijn bereid om dit toe te laten, zeker deze met een streng regime,.

Conclusies

Het Globaal Rapport wordt samengesteld door de groep van partnerlanden welke deelnemen in het educatief *Skills for Freedom* project. Uit de inleiding van dit rapport blijkt is het doel

van dit werk het verzamelen van informatie over de educatieve mogelijkheden van gevangenen tijdens de straf tijd bij de deelnemende landen van dit project. Ondanks het feit dat het rapport slechts een deel beschrijft van al het werk dat verricht werd in het hele project, de nauwkeurige en gedetailleerde uitwerking laten een diepere analyse toe van de situatie in elke land.

Aangezien het onderwijs en in het verlengde het zoeken naar werk niet het enige en belangrijkste element is in het project, kunnen er ook items behandeld worden als het verwerven van verschillende nieuwe vaardigheden in de Kunsten. Uit de resultaten van de enquêtes kunnen de onderzoekers besluiten dat de sociale vaardigheden als zéér belangrijk en noodzakelijk voor het leven worden beschouwd door de respondenten. Ook zij kunnen verworven worden door deelname aan artistieke voorstellingen en hieraan gerelateerde activiteiten.

Vele respondenten vinden de verworven zachte vaardigheden belangrijk en nuttig voor het verbeteren van het leven van de gevangenen bij alle soorten van jobs, niet enkel diegene gerelateerd aan het theater. Men streeft er naar om met formeel en niet formeel onderwijs een positieve impact te hebben op de intellectuele en emotionele ontwikkeling van het individu, welke tevens een effect kan hebben op het functioneren in de gevangenis en vervolgens ook een verbetering kan opleveren voor het proces van rehabilitatie en reïntegratie. Het educatief aanbod wordt sterk gewaardeerd door de onderzoekers en heeft in combinatie met de vaardigheden die de gevangenen reeds bezitten een positieve impact op het versterken van het reïntegratieproces.

Ten laatste willen de onderzoekers benadrukken dat alle gebruikte enquêtes en de resultaten die hieruit gegenereerd worden door de partnerlanden een steekproef opleveren die een beeld vormen van de situatie bij de betrokken landen van het project volgens de EU regelgeving.